

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Václava Novotného a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobkyně: **M. S.**, zast. advokátem JUDr. Petrem Práglem, se sídlem AK ul. Dlouhá 5, Ústí nad Labem, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, o udělení azylu, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15. 8. 2005, č. j. 14 Az 164/2004 – 28,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II.** Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**
- III.** Odměna advokáta JUDr. Petra Prágla **se u r č u j e** částkou 2150 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 28. 1. 2004, č. j. OAM-1026/VL-07-K03-2003 nebyl žalobkyni (dále též stěžovatelce) udělen azyl v České republice z důvodů nesplnění podmínek uvedených v ustanoveních § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), a zároveň bylo rozhodnuto podle § 28 zákona o azylu, že se na ni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Proti rozhodnutí o neudělení azylu podala stěžovatelka žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem, který ji výše označeným rozhodnutím zamítl.

Kasační stížnost podává stěžovatelka z důvodů uvedených v ust. § 103 odst. 1 písm. a) – d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen s. ř. s.) a tvrdí, že Krajský soud v Ústí nad Labem posoudil věc v rozporu s platným právním řádem a dále že shledává vážná pochybení všech dosavadních orgánů ve správním i soudním řízení. Má rovněž obavu z opuštění České republiky a odjezdu na Ukrajinu, neboť jí zde z politických důvodů hrozí vážné nebezpečí. V doplnění kasační stížnosti stěžovatelka dále namítá, že v řízení před krajským soudem bylo porušeno její základní procesní právo, tedy právo jednat v jejím mateřském jazyce, když soud poučení dle ust. § 8 odst. 5 s. ř. s. a výzvu, na základě které se měla vyjádřit zda souhlasí s rozhodnutím soudu bez jednání dle ust. § 51 odst. 1 s. ř. s., zaslal stěžovatelce pouze v českém jazyce, který stěžovatelka neovládá. Stěžovatelka výzvu obdržela, avšak nevěděla, co obsahuje, neboť český jazyk nezná, azylovému řízení nerozumí právě proto, že nezná český jazyk a nemohla tudíž na předmětnou výzvu reagovat.

Ze shora uvedených důvodů stěžovatelka navrhuje napadené rozhodnutí zrušit a vrátit věc k dalšímu řízení. Zároveň požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti dle § 107 s. ř. s., což odůvodnila tím, že v případě návratu do země původu by byla vystavena tlaku tamních úřadů a ustanovení tlumočnicka do ukrajinského jazyka v řízení o kasační stížnosti.

Žalovaný správní orgán ve svém vyjádření ke kasační stížnosti popřel její oprávněnost a uvedl, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak rozsudek soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Pro řízení o kasační stížnosti odkazuje na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi, které stěžovatelka učinila během správního řízení. Uvádí, že stěžovatelka své námitky ohledně jejích obav, že v případě návratu na Ukrajinu jí hrozí vážné nebezpečí, v azylovém řízení neuplatnila, ačkoliv byla vyzvána, aby uvedla všechny důvody své žádosti o azyl. K těmto tvrzením uvedeným až v kasační stížnosti tak nelze přihlídnout, protože je stěžovatelka uplatnila až po vydání napadených rozhodnutí. Žalovaný závěrem konstatuje, že žádost o udělení azylu podala stěžovatelka v březnu 2003 poté, co jí byl v prosinci 2002 uložen trest vyhoštění, přestože o udělení azylu mohla požádat dříve (na území ČR vstoupila již v roce 1999). Z jejích podání vyplývá snaha stěžovatelky legalizovat si pobyt na území ČR.

Nejvyšší správní soud posoudil v prvé řadě nezbytnost vydání rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti dle § 107 s. ř. s. a dospěl k závěru, že o něm není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti věcně rozhodováno bez prodlení po jejím předložení Nejvyššímu správnímu soudu a po nezbytném poučení účastníků řízení, neboť se jedná o věc, která byla vyřízena v souladu s ustanovením § 56 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. přednostně.

Ze správního spisu vyplynulo, že stěžovatelka podala žádost na zahájení řízení o udělení azylu dne 12. 3. 2003. Jako důvody, pro které žádá o udělení azylu v ČR, uvedla, že na Ukrajině má dluh, neboť si v roce 1992 vypůjčila peníze na léčení svého syna. Na území České republiky se zdržuje od roku 1999. Jak vyplývá z pohovoru konaného dne 13. 6. 2003, požádala stěžovatelka o azyl v březnu roku 2003, protože ji v prosinci 2002 zadržela cizinecká policie a obdržela správní vyhoštění. Politického života na Ukrajině se neúčastnila, nebyla trestně stíhána, neměla problémy s policií ani s jinými státními orgány. Pracovala pouze příležitostně, žila z důchodu syna, nebyla schopna splácet dluh a když věřitelé naléhali

s jeho vrácením, opustila Ukrajinu. Po příjezdu do České republiky pracovala příležitostně a vykonávala různé sezónní práce. Dokud nebyla zavedena vízová povinnost, prodlužovala si platnost pobytu výjezdem do Polska, pak zůstala v ČR nelegálně. V případě návratu do vlasti se obává věřitelů.

Žalovaný proto svým rozhodnutím ze dne 28. 1. 2004, č. j. OAM 1026/VL 07-K03-2003 stěžovatelce azyl neudělil z důvodu nesplnění podmínek dle ust. § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu a rozhodl, že se na stěžovatelku nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Proti rozhodnutí žalovaného podala stěžovatelka žalobu, ve které uvedla, že do České republiky přijela v úmyslu si najít práci, vydělat peníze a vyřešit svou obtížnou situaci. Shrnula, že o azyl skutečně nežádala z důvodu pronásledování nebo politického, národnostního či náboženského útlaaku, nýbrž z důvodu humanitárního, neboť její situace je hodná zvláštního zřetele.

Krajský soud v Ústí nad Labem dospěl při přezkoumávání rozhodnutí žalovaného ke stejnému závěru jako žalovaný správní orgán, tedy že důvody, pro které stěžovatelka žádá o poskytnutí azylu nejsou podřaditelné pod důvody pro jeho udělení, jež jsou vymezeny zákonem o azylu. Soud uvedl, že stěžovatelka o azyl požádala poté, co již delší dobu žila nelegálně v ČR, byla zadržena policií. V případě problémů, které měla ve vlasti, se jednalo o finanční problémy, jež měla s věřiteli, jako soukromými osobami. Do ČR přicestovala za prací, z důvodu získání finančních prostředků na úhradu léčebných výloh svého invalidního syna. Protože stěžovatelka neuvedla žádné skutečnosti, z nichž by bylo možné dovodit naplnění zákonných podmínek pro udělení azylu a soud nezjistil neúplné zjištění skutkového stavu ze strany žalovaného, žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem v mezích důvodů uplatněných ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Tvrzenou nezákonnost podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. spatřuje stěžovatelka v nesprávném posouzení právních otázek soudem v předcházejícím řízení, když zpochybňuje závěr soudu i správního orgánu o tom, že důvody jí uplatňované neodůvodňují aplikaci § 12, § 13 a § 14 zákona o azylu.

Tvrzená nezákonnost, spočívající v nesprávném právním posouzení věci soudem v předcházejícím řízení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikována nesprávná právní věta, popř. je sice aplikována správná právní věta, ale tato je nesprávně vyložena. Vztah mezi skutkovým zjištěním a právním posouzením lze charakterizovat tak, že jde o aplikaci právní normy na konkrétní případ nebo situaci.

Poskytnutí azylu je zcela specifickým důvodem pobytu cizinců na území České republiky a nelze jej zaměňovat s jinými legálními formami pobytu cizinců na území ČR, tak jak jsou upraveny např. v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR.

Azyl je výjimečný institut konstruovaný za účelem poskytnutí ochrany tomu, kdo z důvodů v zákoně stanovených pocítuje oprávněnou obavu z pronásledování ve státě, jehož je občanem. Azyl jako právní institut není univerzálním nástrojem pro poskytnutí ochrany před bezprávím, postihujícím jednotlivce nebo celé skupiny obyvatel. Důvody

pro poskytnutí azylu jsou zákonem vymezeny poměrně úzce a nepokrývají celou škálu porušení lidských práv a svobod, která jsou jak v mezinárodním, tak ve vnitrostátním kontextu uznávána. Institut azylu je aplikovatelný v omezeném rozsahu, a to pouze pro pronásledování ze zákonem uznaných důvodů, kdy je tímto institutem chráněna toliko nejvlastnější existence lidské bytosti a práva a svobody s ní spojené, třebaže i další případy vážného porušování ostatních lidských práv jsou natolik závažné, že by na ně taktéž bylo možno nahlížet jako na pronásledování.

Dle ust. § 12 zákona o azylu se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště. Podle ust. § 12 zákona o azylu se azyl udělí cizinci, který má mimo jiné odůvodněný strach z pronásledování z důvodů příslušnosti k určité sociální skupině ve státě, jehož občanství má nebo ve státě jeho posledního trvalého bydliště. Pro udělení azylu z uvedeného důvodu je tedy třeba, aby u žadatele o azyl byly naplněny dvě základní podmínky. První podmínkou je odůvodněný strach z pronásledování. Podle ust. § 2 odst. 5 zákona o azylu se za pronásledování považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním. Druhou podmínkou, kterou zákon o azylu vyžaduje, je odůvodněný strach z pronásledování z důvodů příslušnosti k určité sociální skupině. V daném případě odůvodnila stěžovatelka žádost o udělení azylu obtížemi soukromého charakteru, a to nedostatkem finančních prostředků na splácení dluhů svým věřitelům. V řízení o udělení azylu nikdy neuvedla, že by byla ona sama jakkoliv pronásledována za uplatňování politických práv, případně pronásledována z důvodů rasy, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání politických názorů ve státě, jehož je občankou. Skutečnost, že v případě návratu na Ukrajinu hrozí stěžovatelce vážné nebezpečí z politických důvodů uvedla poprvé až v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud zde ovšem odkazuje na cit. ust. § 109 odst. 4 s. ř. s. kdy nelze k této námitce přihlídnout, neboť skutkovým základem pro rozhodnutí kasačního soudu se mohou stát pouze skutečnosti a důkazy, které byly uplatněny před soudem, který vydal napadené rozhodnutí.

Krajský soud tedy ve svém rozhodnutí správně konstatoval, že nebylo prokázáno, že by stěžovatelka byla ve své vlasti pronásledována z důvodů podáváných ustanovením § 12 zákona o azylu, a nelze tak mít za to, že by v případě jejího návratu do země původu byl její život nebo svoboda ohrožen z důvodů uvedených v § 91 téhož zákona. Kriminální jednání určité skupiny obyvatelstva, jež bylo v tomto případě zaměřeno proti osobě stěžovatelky resp. jejího invalidního syna není samo o sobě překážkou vycestování podle § 91 zákona o azylu, za předpokladu, že ze všeobecného kontextu situace v zemi původu stěžovatelky nevyplývá, že by její osobní situace byla horší, než většiny ostatních osob v zemi. Za této situace nelze ničeho vytknout závěru Krajského soudu v Ústí nad Labem, podle něhož stěžovatelkou uváděné důvody v zemi jejího původu nejsou překážkou vycestování, jak je podávána z § 91 zákona o azylu

Dle ust. § 13 zákona o azylu se rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl udělen azyl podle § 12 nebo § 14, se v případě hodném zvláštního zřetele udělí azyl za účelem sloučení rodiny, i když v řízení o udělení azylu nebude v jeho případě zjištěn důvod

pro udělení azylu podle § 12. Rodinným příslušníkem se pro účely sloučení rodiny podle odstavce 1 rozumí manžel azylanta, svobodné dítě azylanta mladší 18 let, nebo rodič azylanta mladšího 18 let. Předpokladem udělení azylu za účelem sloučení rodiny manželu azylanta je trvání manželství před udělením azylu azylantovi.

O takový případ se však u stěžovatelky nejedná a z tohoto důvodu nelze toto ustanovení aplikovat.

Správní orgán v řízení rovněž zkoumal, zda v případě stěžovatelky nebyly dány důvody pro udělení humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu a dospěl k závěru, že tomu tak není. Ustanovení § 14 zákona o azylu je kombinací neurčitých právních pojmů a správního uvážení, kdy neurčitým právním pojmem je „případ zvláštního zřetele hodný“ a vlastní rozhodnutí správního orgánu vyjádřené slovy „lze udělit humanitární azyl“ představuje správní uvážení. Samotné správní rozhodnutí podléhá přezkumu soudu pouze v tom směru, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda je v souladu s pravidly logického usuzování, a zda premisy takového úsudku byly zjištěny řádným procesním postupem. Za splnění těchto předpokladů není soud oprávněn z těchto skutečností dovozovat jiné nebo přímo opačné závěry. Protože správní orgán řádně zjistil a posoudil jak osobní situaci stěžovatelky, tak i stav v její zemi, a pokud z nich sám nevyvodil důvody pro udělení humanitárního azylu, je takové rozhodnutí plně v jeho pravomoci a soud nezákonnost takového rozhodnutí s ohledem na shora vyslovené neshledává.

Stěžovatelka dále napadá rozhodnutí soudu z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., tj. z důvodu vad řízení, spočívajících v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou měl soud, který ve věci rozhodoval napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit.

K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel v napadeném rozhodnutí, je se spisy v rozporu, pokud skutkový materiál, jinak dostačující k učiněnému správnímu skutkovému závěru, ve spisu obsažený, vede k jiným skutkovým závěrům, než jaký učinil rozhodující orgán. Skutková podstata nemá oporu ve spisech, chybí-li podklad pro skutkový závěr učiněný rozhodujícím orgánem, resp. je nedostačující k učinění správního skutkového závěru. Z textu kasační stížnosti však nelze zjistit, jakými konkrétními vadami mělo trpět řízení před správním orgánem, pro které měl soud napadené rozhodnutí zrušit a které stěžovatelka v řízení před tímto soudem uplatnila.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že nebyly zjištěny vytýkané vady správního řízení, pro které měl soud I. stupně napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit. Pokud se po přezkoumání rozhodnutí správního orgánu v intencích soudního řádu správního, onen soud ztotožnil se závěry obsaženými v rozhodnutí žalovaného, když tyto závěry shledal správnými, nezbylo mu, než žalobu proti rozhodnutí správního orgánu zamítnout. Soud neshledal pro výše uvedené nic, co by svědčilo pro důvod pro podání kasační stížnosti dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

Kasační stížnost z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. lze podat tehdy, je-li namítána zmatečnost řízení před soudem, spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce. I když stěžovatelka

v kasační stížnosti uvádí, že tuto podává také podle tohoto ustanovení, žádné okolnosti svědčící o důvodech pro podání kasační stížnosti podle citovaného ustanovení neuvedla a tyto důvody nebyly shledány ani Nejvyšším správním soudem.

Důvodem pro podání kasační stížnosti z dalšího důvodu, a to podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. je nepřezkoumatelnost, spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Stěžovatelkou je namítáno, že soud prvního stupně pochybil, když v řízení s ní jednal bez tlumočníka. Námitku uplatněnou v tomto ohledu neshledal Nejvyšší správní soud opodstatněnou.

Povinnost ustanovit tlumočníka vzniká soudu tehdy, pokud by účastník v řízení před soudem nemohl z důvodu jazykové bariéry účinně obhajovat svá práva, přičemž potřeba ustanovit tlumočníka musí být zjevná a musí z řízení vyplynout sama. Stěžovatelka krajský soud o ustanovení tlumočníka nepožádala a z jejího postupu, kdy žaloba byla napsána v jazyce českém, nelze usuzovat splnění podmínek dle ust. § 18 odst. 2 o. s. ř. resp. porušení zásady rovnosti účastníků řízení před soudem. Shora citovaná ustanovení soudního řádu správního a občanského soudního řádu je nutno vyložit tak, že poučení o procesních právech je soud povinen poskytnout účastníku v takové době, kdy je toho podle stavu řízení pro něj zapotřebí. O právu jednat ve své mateřštině (§ 18 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.) proto poučí soud účastníka tehdy, jestliže v průběhu řízení zjistí, že tento neovládá jazyk, kterým se jednání vede. V dané věci však s ohledem na shora uvedené taková situace nenastala, neboť stěžovatel na výzvu soudu k odstranění vad podání a další zaslané písemnosti reagoval v českém jazyce tak, že bylo nepochybné, že všem zaslaným písemnostem v českém jazyce porozuměl. V průběhu soudního řízení proto nevyšlo najevo, že stěžovatel neovládá jazyk, kterým se jednání vedlo. Samotná skutečnost, že účastníkem řízení je cizí státní příslušník, sice může být podle konkrétních okolností předpokladem, že soud bude povinen přistoupit k poučení účastníka o jeho právech v jazyce, kterému rozumí, sama o sobě bez dalšího mu však povinnost poučit účastníka v jeho mateřštině nezakládá. Podala-li stěžovatelka žalobu v češtině, o ustanovení tlumočníka nežádala, nenasvědčovalo nic tomu, že stěžovatelka není schopná svá práva v řízení účinně uplatňovat. Nelze proto nyní krajskému soudu vytýkat vadu řízení spočívající v tom, že stěžovatelka nebyla poučena o možnosti ústního jednání v jiném jazyce než českém, kterému, jak nyní uvádí, nerozumí a který neovládá.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že důvody uvedené v kasační stížnosti stěžovatelkou podřazené pod ust. § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) s. ř. s., nebyly prokázány, a proto podanou kasační stížnost podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Stěžovatelka, která neměla v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a žalovanému, který byl v řízení úspěšný, náklady řízení nevznikly, resp. je neúčtoval. Proto soud rozhodl, že žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

V případě požadavku stěžovatelky na ustanovení tlumočníka v kasačním řízení Nejvyšší správní soud uvádí, že nevyšla najevo potřeba ustanovit tlumočníka, neboť stěžovatelka byla zastoupena zástupcem z řad advokátů a tento je kvalifikován k tomu, aby dostatečným způsobem hájil její zájmy.

Stěžovatelce byl pro toto řízení před soudem ustanoven zástupcem advokát; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (ust. § 35 odst. 7, ust. § 120 s. ř. s.).

Soud proto určil odměnu advokáta částkou 2 x 1000 Kč za dva úkony právní služby – převzetí a příprava věci a písemné podání soudu – doplnění kasační stížnosti - a dále 2 x 75 Kč na úhradu hotových výdajů, v souladu s § 9 odst. 3 písm. f), § 7, § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů, celkem 2150 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 9. srpna 2006

JUDr. Václav Novotný
předseda senátu